

Právo na podporu obnoviteľných zdrojov nie je nemenné

Súdny dvor Európskej únie sa vo svojom nedávnom rozsudku¹ zaoberal právom prevádzkovateľov na garantovanú a nemennú podporu obnoviteľných zdrojov energie.

Súdny dvor pritom vykladal ustanovenia smernice o podpore OZE², ako aj Chartu základných práv Európskej únie. Vzhľadom na skutočnosť, že sa v Národnej rade SR aktuálne nachádza návrh novely zákona o podpore obnoviteľných zdrojov energie³, ktorá má priniesť pre mnohých prevádzkovateľov povinné predĺženie dĺžky podpory pri jej znížení, je toto rozhodnutie Súdneho dvora EÚ viac ako aktuálne.

Návrhy podané talianskym Regionálnym správnym súdom pre Lazio vyplývali z vnútroštátnych sporov. V prípade veci C 798/18 išlo o spor Národného zväzu podnikov v odvetví elektrotechniky a elektroniky (tzv. Anie), ako aj 159 podnikov vyrábajúcich elektrickú energiu z fotovoltaických zariadení s talianskym Ministerstvom pre hospodársky rozvoj (ďalej ako „Ministerstvo“). Sporové strany veci C 799/18 boli spoločnosť Athesia Energy Srl a 15 ďalších podnikov pôsobiacich v odvetví elektrotechniky a elektroniky, pričom spor sa viedol rovnako s Ministerstvom.

Požiadavka na zrušenie nových dekrétov

Spoločným menovateľom oboch konaní bolo nielen Ministerstvo ako odporca, ale aj samotný predmet sporu, ktorý spočíval v požiadavke výrobcov elektriny z obnoviteľných zdrojov zrušiť nové dekréty, ktorými sa vykonávajú vnútroštátne právne predpisy upravujúce zmeny príspevkov na podporu výroby elektrickej energie fotovoltaickými zariadeniami a s tým spojené podrobnosti platieb. Z vyššie uvedeních dôvodov sa Súdny dvor Európskej únie (ďalej ako „Súdny dvor“) rozhodol veci spojiť a rozhodnúť o nich spoločne.

Navrhovatelia sú vlastníkami a prevádzkovateľmi jedného alebo

viacerých fotovoltaických zariadení s výkonom vyšším než 200 kW, nachádzajúcich sa na rôznych miestach na území Talianska. Tieto spoločnosti uzavreli so spoločnosťou GSE⁴ viaceré zmluvy na dobu 20 rokov, považované za súkromnoprávne zmluvy v zmysle talianskeho práva, aby mohli získať stimulačný príspevok na výrobu elektrickej energie pochádzajúcej z fotovoltaickej konverzie.

Taliansky systém podpory na výrobu elektrickej energie z fotovoltaických zariadení bol však zmenený novším právnym predpisom, ktorý stanovil reorganizáciu stimulov pre zariadenia s výkonom vyšším než 200 kW s cieľom optimalizovať manažment lehôt na zber a vyplácanie stimulov, ako aj podporiť udržateľnejšiu politiku podpory obnoviteľných zdrojov energie.

V dôsledku toho museli prevádzkovatelia fotovoltaických zariadení prejsť na iný, nový systém príspevkov, ktorý buď menil výšku stimulačných príspevkov alebo dĺžku ich trvania. Pritom taliansky zákonodarca vychádzal z toho, že ktorákoľvek možnosť nového systému príspevkov sa bude negatívne dotýkať prevádzkovateľov fotovoltaických zariadení.

Ustanovenie nie je v rozpore s Ústavou Talianska

Taliansky súd sa v rámci tohto sporu obrátil aj na taliansky Ústavný súd s otázkou ústavnosti právneho predpisu, ktorý takýmto spôsobom zmenil podmienky dotácií, ktoré boli najskôr priznané zákonom ako aj v zmluvách s GSE. Taliansky Ústavný súd rozhodol, že toto ustanovenie nie je v rozpore s Ústavou Talianska. Sice uznal, že ustanovenie predstavuje zásah do práv prevádzkovateľov, avšak tento zásah vyhodnotil ako

zodpovedajúci verejnému záujmu súvisiaci so spravodlivým vyvážením protichodných záujmov s cieľom skĺbiť politiku podpory výroby energie z obnoviteľných zdrojov so znížením zaťaženia zodpovedajúceho súvisiacim nákladom, ktoré znášajú koneční používatelia elektrickej energie.

Dodal, že zmena schémy dotácií nebola nepredvídateľná ani náhla, v dôsledku čoho opatrný a obozretný hospodársky subjekt mohol zohľadniť možný legislatívny vývoj vzhľadom na dočasný a premenlivý charakter systémov pomoci.

Vzhľadom na to, že taliansky Ústavný súd nerozhodol o otázkach možného rozporu predmetného vnútroštátneho ustanovenia so znením článku 3 ods. 3 písm. a) smernice o podpore OZE, keďže sa môžu negatívne dotýkať schémy pomoci na výrobu elektriny fotovoltaickými zariadeniami, ktorá musí byť stabilná a stála, obrátil sa Regionálny správny súd pre Lazio s prejudiciálnymi otázkami na Súdny dvor.

Zmena právnych podmienok

Taliansky vnútroštátny súd sa opýtal, či sú vnútroštátne ustanovenia zlučiteľné so všeobecnými zásadami právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery, keďže legislatívny zásah jednostranne zmenil právne podmienky, na základe ktorých talianski prevádzkovatelia začali vykonávať podnikateľskú činnosť, a to bez toho, aby nastali výnimočné okolnosti, ktoré by mohli odôvodniť takúto zmenu.

Z tých istých dôvodov má tiež pochybnosti o zlučiteľnosti týchto

ustanovení s článkami 16 a 17 Charty základných práv Európskej únie (ďalej ako „Charta“), ktoré sa týkajú slobody podnikania a práva vlastníť majetok, ako aj s článkom 10 Energetickej charty, ktorá zaväzuje jej zmluvné strany, podporuje a vytvára stabilné, spravodlivé, výhodné a transparentné podmienky pre investorov iných zmluvných strán (štátov) v oblasti energetiky.

Zjednodušene povedané, chcel vedieť, či je talianska právna úprava, ktorá stanovuje zníženie alebo odklad vyplácania stimulov pre energiu vyrobenú fotovoltaickými zariadeniami, ktoré boli potvrdené ad hoc dohodami uzavretými medzi prevádzkovateľmi takýchto zariadení a spoločnosťou GSE, v súlade s právom EÚ.

Súdny dvor konštatoval, že členské štáty môžu voľne prijať, meniť alebo rušiť schémy pomoci, najmä za podmienky, že dosiahnu ciele smernice o podpore OZE. Pokiaľ členský štát dodrží všeobecné zásady práva EÚ, medzi ktoré patria aj zásady právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery, nie je zníženie príspevkov a zmena spôsobu platby stimulov na výrobu elektriny fotovoltaickými zariadeniami v rozpore so smernicou o OZE.

Súdny dvor sa stotožnil s argumentmi talianskej vlády, že dohody uzavreté medzi dotknutými prevádzkovateľmi fotovoltaických zariadení a spoločnosťou GSE boli podpísané na základe vzorových zmlúv, že ako také nepriзнаvali stimuly pre tieto zariadenia, ale len stanovovali spôsob ich vyplácania. Zároveň si GSE vyhradzovala

právo jednostranne zmeniť podmienky týchto dohôd z dôvodu prípadného vývoja právnej úpravy, ako bolo výslovné uvedené v týchto dohodách.

Okrem toho obsahovali ministerské vyhlášky a dekrét stimulačný príspevok s klesajúcou výškou a obmedzenou dĺžkou trvania, ako aj stanovenie hornej hranice kumulovaného elektrického výkonu určujúceho spôsobilosť na ich poberanie. Tieto skutočnosti teda predstavujú podľa Súdneho dvora dostatočne jasný údaj pre hospodárske subjekty o tom, že dotknuté stimuly by mohli byť zmenené alebo zrušené.

Podpora nemusí zostať v nezmenenej podobe

Súdny dvor nevyhodnotil porušenie článku 16 Charty, pretože vo veci išlo o stimuly, ktoré boli predvídané, ale ešte neboli splatné, a preto sa prevádzkovatelia nemôžu dovolávať legitímnej dôvery v skutočnosť, že budú dostávať takéto stimuly v nezmenenej podobe.

Zásah do práva vlastníť majetok podľa článku 17 Charty Súdny dvor taktiež nepotvrdil, pretože údajné právo prevádzkovateľov dotknutých fotovoltaických zariadení využívať stimuly v nezmenenej podobe počas celej doby platnosti zmlúv s GSE nepredstavuje nadobudnuté právne postavenie a nevzťahuje sa naň ochrana článku 17 Charty.

Súdny dvor zároveň vyhodnotil, že článok 10 Energetickej charty sa v tejto veci neuplatňuje, pretože žiadny investor (prevádzkovateľ) nebol z iného štátu ako z Talianska.

Súdny dvor preto rozhodol, že článok 3 ods. 3 písm. a) smernice o podpore OZE, ako aj články 16 a 17 Charty základných práv Európskej únie, v súlade so zásadami právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery, sa majú vykladať tak, že nebránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje zníženie alebo odklad vyplácania stimulov na energiu vyrobenú fotovoltaickými solárnymi zariadeniami, ktoré už boli priznané správnymi rozhodnutiami a potvrdené ad hoc dohodami uzavretými medzi prevádzkovateľmi týchto zariadení a verejnoprávnou obchodnou spoločnosťou (GSE), ak sa táto právna úprava týka stimulov, ktoré boli predvídané, ale ešte neboli splatné.

Hoci nie je situácia v Taliansku úplne identická so slovenskou právnou úpravou, je možné nájsť veľa podobností. Preto nie je možné vylúčiť, že by Súdny dvor EÚ dospel k veľmi podobnému záveru, ak by posudzoval slovenskú, zatiaľ neschválenú, novelu zákona o OZE, ktorá má znížiť a zároveň predĺžiť podporu niektorých obnoviteľných zdrojov.

Záver

Či by bol záver ohľadom možného predpokladania, či dokonca očakávania negatívnej zmeny právnej úpravy obozretným hospodárom rovnako jednoznačný, ako bol v tomto prípade, si netrúfame tvrdiť. Zároveň považujeme za nedostatok rozhodnutia formalistický prístup ohľadom ochrany zahraničných investícií prostým konštatovaním, že žiadna zo strán sporu nie je z iného štátu ako Talianska.

S najväčšou pravdepodobnosťou sú, aspoň čiastočne, materskými spoločnosťami strán sporu aj zahraničné subjekty, ktoré však osobitne spor neiniciovali. Ak by tak boli spravili, bol by sa Súdny dvor možno viac venoval otázke Energetickej charty.

Mag. Annamária Tóthová,
Mgr. Adam Oleš
Eversheds Sutherland,
advokátska kancelária, s.r.o.

- 1 Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 15. apríla 2021 v spojených veciach C 798/18 a C 799/18
- 2 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/28/ES z 23. apríla 2009 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov energie
- 3 Zákon č. 309/2009 Z.z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení
- 4 Verejnoprávna obchodná spoločnosť, ktorú v celom rozsahu ovláda talianske Ministerstvo hospodárstva a financií a ktorá je poverená viacerými úlohami verejnoprávnej povahy v odvetví energetiky.